

รายงานสรุปผลการเข้ารับการฝึกอบรม

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ปราชญ์บุรี

ด้วยข้าพเจ้านายชลทิศ ลาน้อย.....ตำแหน่ง.....นักวิชาการสัตวบาล.....
สังกัดศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ปราชญ์บุรี.....สำนัก/กอง.....สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์.....กรม.....ปศุสัตว์.....
ได้เข้ารับการฝึกอบรมโครงการพัฒนาบุคลากร ประจำปี ๒๕๖๐ เรื่อง..... “ระบบการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์”.....
ในวันที่...๒๗...เดือน.....มกราคม...๒๕๖๐.....เป็นเวลา.....๑.....วัน ณสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ จังหวัดปทุมธานี.....
จัดโดย.....โดยกลุ่มวิจัยและพัฒนาโคนม สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์.....
บัดนี้ ข้าพเจ้านายชลทิศ ลาน้อย ขอสรุปผลการฝึกอบรม และผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ดังนี้

วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม

เพื่อให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ หลักการเกษตรอินทรีย์ ข้อกำหนดปศุสัตว์อินทรีย์
การรับรองปศุสัตว์อินทรีย์ และการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์

เนื้อหาในการฝึกอบรม

แนวทางการพัฒนาภาคการเกษตร แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

๑. ยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร
๒. ส่งเสริมและเร่งขยายผลแนวคิดการทำเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและระบบ
เกษตรกรยั่งยืน
๓. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเครื่องจักรกลการเกษตรที่มีความจำเป็น
๔. ส่งเสริมการปรับตัวของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรในการรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจ
อาเซียน

คำว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ
ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดย
มีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการ
เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการ
ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีซึ่งประกอบไปด้วยสองเงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม

การเกษตรยั่งยืน คือ การจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิตทางการเกษตรที่ประสบความสำเร็จ เพื่อสนอง
ความจำเป็นอันเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ โดยสามารถดำรงหรือบำรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
(FAO)

ความยั่งยืน ต้องมีความสมดุลรวมทั้งมีศักยภาพในการแข่งขัน

ระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์

ปัจจุบันการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อต้องการเพิ่มผลผลิต ก่อให้เกิดความไม่สมดุลของดิน ทำให้สิ่งมีชีวิตที่มี
ประโยชน์ในดินสูญหายและไร้สมรรถภาพสูญเสียความสามารถในการดูดซับแร่ธาตุ พืชที่ปลูกขาดแคลนธาตุอาหาร ทำให้
พืชอ่อนแอ เกิดการคุกคามของแมลงและเชื้อโรคต่าง ๆ ได้ง่าย ต้องใช้สารเคมีในการฆ่าแมลงเชื้อโรคต่าง ๆ และวัชพืช
เกิดความเสียหายและวิกฤติในห่วงโซ่อาหาร เกิดสารพิษตกค้างในผลิตผลการเกษตร เกษตรกรได้รับสารพิษจากการใช้
สารเคมี เกิดมลภาวะสิ่งแวดล้อม

ขณะที่เกษตรอินทรีย์ เป็นวิธีการทำเกษตรกรรมโดยพยายามประยุกต์ใช้ธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกและหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ผลิต ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม “เกษตรอินทรีย์ให้ความสำคัญสูงสุดในการปรับปรุงดิน”

หลักการเกษตรอินทรีย์ ตามระบบสากล มี ๔ หลักการ ดังนี้

๑. หลักการของสุขภาพ (Health)

เกษตรอินทรีย์จะทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ พืชมีสุขภาพดีงอกงาม สัตว์กินพืชที่ปราศจากสารพิษ ทำให้สมบูรณ์ มีผลให้คนบริโภคมีสุขภาพที่ดี คนจะไม่สามารถแยกออกจากระบบนิเวศที่อาศัยอยู่ได้ ดังนั้นระบบนิเวศที่สมบูรณ์มนุษย์ที่อาศัยจึงอยู่อย่างสุขสบาย สังคมอยู่อย่างเป็นสุข

๒. หลักการของระบบนิเวศวิทยา (Ecology)

การจัดการฟาร์มที่ผสมผสานกลมกลืนและเกื้อกูลกันของดิน พืช โดยการจัดการหมุนเวียนใช้ประโยชน์ของอินทรีย์สารในฟาร์ม พึ่งปัจจัยภายในมากที่สุด ผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบจะต้องปกป้องสิ่งแวดล้อมได้แก่ ความหลากหลายทางชีวภาพ บรรยากาศ ภูมิทัศน์ที่อยู่อาศัย น้ำ และดิน เพื่อให้ทุกชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย

๓. หลักการของความเป็นธรรม (Fairness)

การทำเกษตรอินทรีย์ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการแปรรูป การจัดจำหน่าย และผู้บริโภค อย่างเสมอภาค มีการค้าที่เป็นธรรม การเคารพสิทธิของสรรพสิ่งในโลก เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกชีวิต

๔. หลักการของการดูแลเอาใจใส่ (Care)

การป้องกันและรับมือดีชอบเพื่อปกป้องสุขภาพและความผาสุกของคนรุ่นปัจจุบันและในอนาคต รวมทั้งสิ่งแวดล้อม เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการ การพัฒนาและเทคโนโลยีของเกษตรอินทรีย์ การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการสะสมความรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ไม่ยอมรับสิ่งมีชีวิตที่มีการตัดต่อพันธุกรรมและการใช้สารเคมีที่จะมีผลกระทบได้

หลักการของเกษตรอินทรีย์และปศุสัตว์อินทรีย์

๑. พัฒนาสู่แนวทางเกษตรผสมผสาน ที่มีความหลากหลายของพืชและสัตว์ เพื่อความสมดุลและยั่งยืนของระบบนิเวศน์ โดยรวม และอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ป่า

๒. สามารถพึ่งพาตนเองโดยใช้ทรัพยากรภายในฟาร์มมาหมุนเวียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๓. ให้ความสำคัญกับความต้องการทางสรีระของร่างกายและพฤติกรรมสัตว์ จัดให้มีอาหารอินทรีย์ที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ สัตว์กินพืชต้องมีแปลงหญ้าแทะเล็ม สัตว์อื่นต้องมีพื้นที่กลางแจ้งสำหรับออกกำลังกาย จำนวนปศุสัตว์ต้องพอเหมาะกับพื้นที่

๔. ป้องกันและหลีกเลี่ยงการทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

๕. ต้องรักษาความเป็นอินทรีย์ ตลอดห่วงโซ่อาหารการผลิต แยกกระบวนการผลิตอย่างชัดเจน ป้องกันการปนเปื้อนที่ทำให้สูญเสียความเป็นอินทรีย์

ข้อกำหนดปศุสัตว์อินทรีย์

๑. แหล่งที่มาของสัตว์

- เกิดในฟาร์มที่มีการจัดการตามระบบเกษตรอินทรีย์
- เลือกใช้ชนิด สายพันธุ์ ที่ต้านทานโรคได้ดี

๒. การปรับเปลี่ยนระบบการผลิตให้เป็นระบบปศุสัตว์อินทรีย์

- พื้นที่ที่ใช้เลี้ยงสัตว์ ทั้งปลูกพืชและพืชอาหารสัตว์ต้องมีระยะปรับเปลี่ยน ๑๒ เดือน
- ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยน ตามชนิดสัตว์ควรนำเข้าสู่สัตว์ทันทีหลังหย่านม กรณีสัตว์ปีก

ตั้งแต่ออกจากไข่หรืออายุไม่เกิน ๓ วัน

- กรณีนำสัตว์จากฟาร์มที่ไม่ได้รับรองฯ มาใช้เพื่อการผลิตเนื้อ นม ไข่ จะขายเป็นอินทรีย์ได้ต้องมีระยะปรับเปลี่ยน ดังนี้

ชนิดสัตว์	ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยน
โค-กระบือ - สำหรับผลิตเนื้อ - สำหรับผลิตเนื้อลูกโค - สำหรับผลิตน้ำนม	- ๑๒ เดือน และอย่างน้อย ¼ ของช่วงชีวิต ถูกเลี้ยงในระบบอินทรีย์ - ๖ เดือน ควรนำเข้าอายุไม่เกิน ๖ เดือน - ๙๐ วัน + ๖ เดือน
แพะแกะ - สำหรับผลิตเนื้อ - สำหรับผลิตน้ำนม	- ๔ เดือน - ๙๐ วัน + ๖ เดือน
สุกร	- ๔ เดือน
สัตว์ปีก - สำหรับผลิตเนื้อ - สำหรับผลิตน้ำนม	- ตลอดอายุของการผลิต - ๖ สัปดาห์

๓. อาหารสัตว์

- ต้องใช้วัตถุดิบที่ผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ที่ได้มาจากธรรมชาติ ต้องมาจากพื้นที่ที่ไม่เคยใช้สารเคมีที่ห้าม อย่างน้อย ๓ ปี

- ระยะเวลาปรับเปลี่ยนอาหารสัตว์สามารถใช้วัตถุดิบที่ผลิตในระบบอินทรีย์ไม่ครบ ๑๐๐ % ได้
- กรณีเกิดสุตวิสัยไม่สามารถหาวัตถุดิบอินทรีย์ได้ สามารถใช้วัตถุดิบแบบปกติได้ในสัดส่วนและ

ระยะเวลาที่หน่วยรับรองกำหนดเป็นกรณีไป

วัตถุดิบอาหาร

- ต้องไม่ใช้วัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์จาก GMO
- เป็นสารที่อนุญาตให้ใช้ ตาม พรบ.ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ และไม่ขัดกับหลักการเกษตรอินทรีย์

อินทรีย์

- วัตถุดิบที่ใช้เป็นแหล่งธรรมชาติ วิตามินต้องมาจากธรรมชาติ หากสุตวิสัยใช้สารสังเคราะห์ได้

แต่ต้องแสดงที่มาและกระบวนการผลิตชัดเจน

- ไม่ควรใช้วัตถุดิบที่มาจากสัตว์ ยกเว้น นมและผลิตภัณฑ์นม สัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์
- ห้ามใช้วัตถุดิบที่เป็นผลพลอยได้จากสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น เนื้อป่น กระดูกป่น เพื่อเป็น

อาหารสัตว์เคี้ยวเอื้อง ยกเว้นนมและผลิตภัณฑ์นม

- วัตถุดิบเติมในอาหารสัตว์ (feed additives) ต้องมาจากธรรมชาติ
- ให้ใช้สารเสริมชีวนะ เอนไซม์และจุลินทรีย์ได้
- อนุญาตให้ใช้ เกลือทะเล เกลือสินเธาว์ เอนไซม์ หางนม น้ำตาลหรือกากน้ำตาล น้ำผึ้งได้

แต่ต้องไม่มาจาก (GMO)

- ห้ามใช้ยาปฏิชีวนะ ยาแก้อักเสบ สารเร่งการเจริญเติบโต หรือสารอื่นในอาหารเพื่อเร่งการ

เจริญเติบโตหรือเพิ่มผลผลิต

๔. สุขภาพสัตว์

- เน้นการป้องกันโรค ลดความเครียด โดยเลือกพันธุ์สัตว์ที่เหมาะสม การจัดการที่เหมาะสมตามความต้องการของสัตว์ อาหารอินทรีย์ต้องมีคุณภาพและเหมาะสมกับจำนวนสัตว์ในพื้นที่

- เมื่อสัตว์ป่วย ต้องได้รับการรักษาทันที ให้เลือกใช้พืชสมุนไพร แร่ธาตุธรรมชาติ หรือการแพทย์เป็นทางเลือกก่อน หากไม่ได้ผลให้ใช้ยาแผนภูมิชีวนะได้ แต่ระยะการหยุดยาเป็น ๒ เท่า อนุญาตให้ใช้วัคซีน ยากำจัดพยาธิภายใน ภายนอกได้ตามความจำเป็น

- ห้ามใช้ยาปฏิชีวนะ เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันโรค

๕. การจัดการฟาร์ม การขนส่งสัตว์ และการฆ่าสัตว์

- การดูแล การจัดการเลี้ยงสัตว์ ควรคำนึงถึงสวัสดิภาพของสัตว์

- ปลุกพืชเป็นอาหารสัตว์ในฟาร์มให้มากที่สุด หรือในเครือข่ายใกล้เคียง และหมุนเวียน

ใช้ผลพลอยได้จากฟาร์ม

- การขยายพันธุ์สัตว์ เลือกใช้พันธุ์ที่เหมาะสม ผสมตามธรรมชาติหรือผสมเทียมได้แต่ห้ามการย้ายฝากตัวอ่อนและใช้ฮอร์โมนในการขยายพันธุ์ ห้ามการดัดแปลงพันธุกรรม

- ไม่อนุญาตให้ฆ่าตัด ยกเว้น เพื่อป้องกันการต่อสู้กัน ป้องกันสวัสดิภาพของมนุษย์และสัตว์ เช่นตัดเคี้ยว

- ไม่อนุญาตให้ฆ่าตัด ยกเว้น เพื่อปรับปรุงคุณภาพผลผลิต เช่นตอนสุกรเพศผู้

- สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยต้องเหมาะสมกับพฤติกรรมสัตว์ มีพื้นที่พอเพียง

- การขนส่งสัตว์ ห้ามใช้เครื่องกระตุ้นไฟฟ้า ยาหรือสารเคมี คำนึงถึงสวัสดิภาพสัตว์

ให้เกิดความเครียดน้อยที่สุด

- การฆ่าสัตว์ ให้สัตว์เกิดความเครียดน้อยที่สุดและทรมานน้อยที่สุด

- การจัดการตลอดเวลาการฆ่า ชำแหละ การเก็บรักษา ต้องมีระบบป้องกันการ

ปะปน การปนเปื้อน

๖. โรงเรือนและการเลี้ยงปล่อย

- โรงเรือนต้องมีลักษณะเหมาะสมกับภูมิอากาศ กันแดด กันฝน มีแสงสว่าง การระบายอากาศตามธรรมชาติอย่างเพียงพอ

- ต้องมีความเหมาะสมกับสภาพและพฤติกรรมของสัตว์

- ขนาดโรงเรือน คำนึงถึงความอยู่สบายเหมาะสมกับชนิดพันธุ์ สภาพ อายุสัตว์ เพศ ขนาดของฝูง มีพื้นที่เพียงพอให้สัตว์เคลื่อนไหว

- โรงเรือน อุปกรณ์ เครื่องมือ ต้องทำความสะอาดและฆ่าเชื้อตามความเหมาะสม

๗. การจัดการของเสีย

- ไม่ทำลายทรัพยากรดินและน้ำ

- ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนในดินและน้ำ

- การจัดการของเสีย เช่น ปอหมัก ต้องออกแบบให้ป้องกันการปนเปื้อนสู่ดินและน้ำ

- หลีกเลี่ยงการเผาทำลายของเสีย

- การใช้ปุ๋ยมูลสัตว์ในปริมาณที่เหมาะสม

๘. การจัดการบันทึกข้อมูล

- ต้องจัดเก็บบันทึกข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ตามที่หน่วยงานรับรองกำหนด ทะเบียนสัตว์ในฟาร์ม บันทึกการให้ผลผลิต การนำเข้าอาหารสัตว์ในฟาร์ม การให้อาหาร การรักษาสัตว์

การรับรองปศุสัตว์อินทรีย์

การรับรองแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท

๑. ระบบการผลิตในฟาร์ม (Primary production)

๒. ระบบการผลิตสินค้า / ผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ (Secondary production / Processing)

การรับรองฟาร์มปศุสัตว์ เป็นการตรวจสอบและรับรองกระบวนการผลิต ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่เริ่มการเลี้ยงการจัดการ การเก็บผลผลิตและการขาย

การรับรองการประกอบการ เป็นการตรวจสอบและรับรองการจัดการผลผลิตและการแปรรูป ตั้งแต่การจัดซื้อผลิตผลเกษตรกรอินทรีย์ (วัตถุดิบ) การบรรจุ การแปรรูป และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยทำการตรวจสอบตั้งแต่การได้มาและการจัดการวัตถุดิบ กรรมวิธีการแปรรูป การบรรจุ การขนส่ง และการจัดการจำหน่าย

การตรวจสอบรับรองปศุสัตว์อินทรีย์มี ๓ ลักษณะ

๑. การตรวจครั้งแรก (Initial inspection) สำคัญมาก ตรวจฟาร์มและสถานที่ประกอบการทุกแห่งที่เกี่ยวข้อง ให้ความสนใจและวิธีการปฏิบัติ เป็นแนวทางในการตรวจครั้งต่อไป
๒. การตรวจประจำปี (Annual inspection) ตรวจปกติประจำปีอย่างน้อย ๑ ครั้ง อาจตรวจเป็นบางกิจกรรม
๓. การตรวจพิเศษ (Extra inspection) นอกเหนือจากการตรวจปกติ เมื่อมีการร้องเรียน มีความเสี่ยง การปนเปื้อน ถูกสุ่มตรวจ

การตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์

๑. ปัจจุบันประเทศไทยส่งออกสินค้าอแกนิกส์ ได้แก่ ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ สมุนไพร (ชิง) ผลไม้ (สับปะรด) ที่กำลังมาแรงคือ ชา กาแฟ ซึ่งเป็นกลุ่มสินค้าที่อัญญาเข้าสู่สูงสุด
๒. ประเทศไทยขยายการผลิต ชา กาแฟอแกนิกส์ มากที่สุด รองลงมาเป็นผลไม้ ข้าว
๓. เสื่อสำเร็จรูป (ฝ้ายอินทรีย์) เปิดตัวส่งออกไปอียู
๔. การจัดกิจกรรมรณรงค์ผู้บริโภคเพิ่มขึ้น เช่น ตลาดนัดสีเขียว

ผลสัมฤทธิ์

มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการเกษตรอินทรีย์ ข้อกำหนดปศุสัตว์ การรับรองปศุสัตว์อินทรีย์ และการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์

ลงชื่อ.....

(นายชลทิศ ลาน้อย)

นักวิชาการสัตวบาล

กรมปศุสัตว์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ขอมอบประกาศนียบัตรฉบับนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

นายชลทิศ ตาน้อย

ได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร

“ระบบการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์” รุ่น ๓

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๐

ณ สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ ศูนย์ราชการกรมปศุสัตว์ จังหวัดปทุมธานี

(นายไฉฉวี นามคุณ)

รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์